

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Humanitar Kolleci

Təsdiq edirəm:
Tədris işləri birə direktor müavini:
_____ İ.Əyyubova.

" ___ " " _____ " 2020-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: Texnologiya müəllimliyi, Fiziki-tərbiyyə müəllimliyi.

Şöbə: Pedaqoji.

Fənn Birləşmə komissiyası: Kimya –Biologiya və Meşəçilik.

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Tibbi biliklərin əsasları

Kodu: IPF-B15, İPF-B14

Tədris ili: (2019-2020 tədris ili).

Semestr: VI

Kurs: III^a, III^b, III^c

Tədris yükü: cəmi: 60 saat , Auditoriya saatı - (30 saat mühazirə, 30 saat məşğələ)

AKTS üzrə kredit: 4 kredit

Auditoriya N:

Saat: II gün 10¹⁵-11⁵⁰, II gün 12¹⁰-13⁴⁵, III gün 08³⁰-10⁰⁵

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, ata adı: Nuriyeva Yeganə Vəliyağa qızı

Ünvan: Lənkəran şəhər, Nizami küçəsi 88/25.

Məsləhət saati: IV gün, V gün

E- mail ünvanı: yeganenuriyeva63@gmail.com

III.Tövsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaitivə metodik vəsaitlər:

Əsas

- 1.S.C.Əliyev. H.M.Hacıyeva.N.C.Mikayıladə."Tibbi biliklərin əsasları"Bakı 2004.
2. Axundbəyli.A.G."Daxili xəstəliklər".
3. A.A.Əyyubova.K.M.Hacıyev "Uşaq xəstəlikləri" Bakı 2008.
4. T.Ə. Feyzullayev " Tibbi biliklərin əsasları" Bakı 2001
5. Nəcəfov.C.G Zeyniyev.R.N. "Uşaq anatomiyası və fiziologiyası" Bakı 2005.
6. H.Hacıyev K.Qurbanov "Uşaq anatomiyası və fiziologiyası"
7. V.B.Şadlinski " İnsan anatomiyası " Bakı 2007

Əlavə

7. Ə.H.Əliyev. F.Ə.Əliyeva"İnsan və heyvan fiziologiyasından praktikum"Bakı 2008
- 8.G.S.Hacıyev "İnsan anatomiyası"Bakı- 1974.
9. İnternet resursları
10. Dövri mətbuat

Bölmələr üzrə praktiki məşğələlərdə,labarotoriya işlərində bilik və bacarıqlar aşılanır.

IV. Fənnin təsviri:

Öz orqanizminin quruluşunu və funksiyalarını bilən hər bir insan gigiyena qaydalarına şüurlu surətdə əməl edə bilər. Elmə əsaslanan şəxsi və ictimai gigiyena qaydalarından həyatda istifadə etmək öz orqanizmini qüvvətləndirməyə, möhkəmləndirməyə, xəstəlikdən qorunmağa, bədənə inkişaf etmiş hər bir işin öhtəsindən gələ bilən gənc nəsil formalaşdırmağa kömək edəcəkdir.

V. Fənnin məqsədi:

“Tibbi biliklərin əsasları” fənni tələbələr üçün tədrisin vacib olduğunu təsdiq edir. İnsanın sinir sistemini dayaq hərəkət aparatının ürək-damar sisteminin, endokrin sisteminin, sidik-ıfrazat sisteminin quruluşunu və xəstəliklərini, həmçinin gigiyenasını öyrətməlidir. Fənnin əsas məqsədi tələbələrə tibbi bilikləri yuxarıda göstərilən əsas bölmələri haqqında mükəmməl bilik aşılamaq.

VI. Davamiyyətə verilən tələblər:

Dərsdə davamiyyətə görə verilən maksimum bal 10 baldır. Balın miqdarı əsasən: tələbə semestr ərzində fənn üzrə bütün dərslərdə iştirak etdiyi halda ona 10 bal verilir; semestr ərzində fənnin tədrisinə ayrılan saatların hər buraxılan 10%- nə 1 bal çıxılır; Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı normativ sənədlərdə müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fənnə imtahana buraxılmır və onun haqqında müvafiq qərar qəbul edilir.

VII. Qiymətləndirmə:

Biliyin qiymətləndirilməsinin çoxballı sistemi tələbələrin tədris fəaliyyəti nəticəsində fənnin öyrənilməsində əldə etdikləri bilik və bacarıqların qiymətləndirilməsinin yeni mexanizmidir. Bu sistem tələbəyə fərdi yanaşmanı təmin etməklə onun tədris prosesindəki fəaliyyətinin əsas istiqamətlərini əhatə edir. Tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimal miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balların yarısı semestr ərzində fəaliyyətə, digər yarısı isə imtahanın nəticələrinə görə toplanır. Semestr ərzində toplanan maksimal 50 bal dərslərə davamiyyətə görə (10 bal), sərbəst işə görə (10 bal), seminar və ya laboratoriya dərslərinə görə (10 bal), kollektivlərə görə (20 bal) verilir. Konkret fənn üzrə semestr ərzində toplanmış balın yekun miqdarına görə tələbələrin biliyi

51 baldan aşağı “qeyri kafi” – F

51 baldan 60 bala “kafi” – E

61 baldan 70 bala “qənaətbəxş” – D

71 baldan 80 bala kimi “yaxşı” – C

81 baldan 90 bala kimi “çox yaxşı” – B

91 baldan 100 bala “əla” – A kimi qiymətləndirilir.

Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Kollecin daxili nizam-intizam qaydalarını şöbə müdirinin təqdimatına əsasən direktorun əmri ilə kollecdən xaric olunur.

VIII. Təqvim mövzu planı: Mühazirə: 30saat , məşğələ 30 saat ,

N	Keçirilən mühazirə, məşğələ , mövzularının məzmunu	Saat		Tarix
1		3		
	Mühazirə mövzuları	Müh	Məş	
1.	Mövzu № 1. Tibbi biliklərin əsasları fənni, onun əsas vəzifələri. Tibb elminin və səhiyyənin inkişaf tarixi Plan: 1. Tibbin və səhiyyənin inkişaf tarixi, 2. Azərbaycanda tibbin və səhiyyənin inkişaf tarixi, Mənbə:1-2	2	2	

2.	<p>Mövzu № 2. İnsan orqanizminin fərdi inkişafı. Sağlamlıq və xəstəlik</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İnsan orqanizminin inkişafı 2. Sağlamlıq və xəstəlik haqqında ümumi anlayış 3. Xəstəliklərin səbəbləri və yaranma şəraiti <p>Mənbə:1-2</p>	2	2	
3.	<p>Mövzu № 3. . Tipik patoloji proseslərin formaları. İltihab, qızdırma</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tipik patoloji proseslərin bəzi formaları 2. İltihab və onun mərhələləri 3. Qızdırmanın mərhələləri və növləri <p>Mənbə:1-2</p>	2	2	
4.	<p>Mövzu № 4. Ekstremal vəziyyətlər</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ağrı və şok 2. Koma və onun növləri 3. Bayılma və onun növləri 4. Stress və onun növləri <p>Mənbə:1-2</p>	2	2	
5.	<p>Mövzu № 5. İmmun sisteminin patologiyası</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İmmun çatışmazlığı 2. Qazanılmış immün çatışmazlığı sindromu - QİÇS. 3. Şişlər və onların növləri 4. Xərçəng xəstəliyi <p>Mənbə:1-2</p>	2	2	
6.	<p>Mövzu № 6. Qan sistemi və onun xəstəlikləri. Ürək-damar sistemi və onun xəstəlikləri</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Qan tərkibi və bioloji funksiyaları 2. Qan sistemi xəstəlikləri, onların profilaktikası və müalicəsi 3. Ürək-damar sisteminin xəstəlikləri onların profilaktikası və müalicəsi 4. Qanaxmalar onların növləri. Qanaxmalar zamanı ilk yardımın göstərilməsi <p>Mənbə:1-2</p>	2	2	
7.	<p>Mövzu № 7. Tənəffüs sistemi və onun xəstəlikləri</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tənəffüs orqanları sistemi 2. Tənəffüs orqanlarının xəstəlikləri, onların profilaktikası və müalicəsi 3. Suda boğulma zamanı ilk yardım <p>Mənbə:1-2</p>	2	2	
8.	<p>Mövzu № 8. Həzm sistemi və onun xəstəlikləri. Maddələr mübadiləsinin xəstəlikləri</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Həzm orqanları sisteminin quruluşu və vəzifələri 2. Həzm orqanları sisteminin xəstəlikləri və müalicəsi 3. Maddələr mübadiləsinin mahiyyəti 4. Vitaminlər, onların fizioloji əhəmiyyəti 5. Şəkər diabet və piylənmə xəstəliyi <p>Mənbə:1-2</p>	2	2	

9.	<p>Mövzu № 9. Sidik cinsiyyət sistemi və onun xəstəlikləri. Daxili sekresiya vəzifələri və onun xəstəlikləri</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> İfrazat orqanlarının quruluşu və funksiyaları İfrazat orqanlarının xəstəlikləri, onların profilaktikası və müalicəsi Sekresiya vəzifələri <p>Mənbə:1-2</p>	2	2	
10.	<p>Mövzu № 10. Sinir sistemi və onun xəstəlikləri</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> Sinir sisteminin quruluşu Sinir sistemi xəstəlikləri, onların profilaktikası və müalicəsi <p>Mənbə:1-2</p>	2	2	
11	<p>Mövzu № 11. İstinad –hərəkət aparatı və onun xəstəlikləri</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> İstinad –hərəkət aparatı İnsan skeletinin şöbələri İstinad hərəkət aparatının xəstəlikləri, onların profilaktikası və müalicəsi Sınıqlar və çıxıqlar zamanı ilk yardım <p>Mənbə:1-2</p>	2	2	
12	<p>Mövzu № 12. Analizatorlar. Dəri və onun xəstəlikləri</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> Analizatorlar., onların quruluşu və funksiyaları Dərinin quruluşu və funksiyaları Dərinin xəstəlikləri, onların yerli və ümumi əlamətləri Dəri xəstəliklərinin müalicəsi və profilaktikası <p>Mənbə:1-2</p>	2	2	
13.	<p>Mövzu № 13. İnfeksiyon xəstəliklər. Tənəffüz yolları, qan dəri və zoonoz infeksiyaları</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> İnfeksiyalar haqqında ümumi məlumat Bağırsağ infeksiyaları Tənəffüz yolları və qan infeksiyaları Dəri və zoonozlar <p>Mənbə:1-2</p>	2	2	
14.	<p>Mövzu № 14. Zərərli vərdişlər və bəzi digər xəstəliklər. Şəxsi gigiyena və xəstələrə qulluq</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> Siqaret çəkmə və siqaretin orqanizmdə törətdiyi zərərlər Alkoholizm və narkomaniya Zəhərlənmələr Xəstələrə qulluğun əhəmiyyəti <p>Mənbə:1-2</p>	2	2	
15.	<p>Mövzu № 15. Dərmanlar və onların növləri. Telepat ekstrasenslərin fəaliyyətinin öyrənilməsi</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> Dərman formaları Dərman maddələrin orqanizmə yeridilmə yolları İnyeksiyaların növləri 	2	2	

	4. Telepat və ekstrasenləri fəaliyyəti Mənbə:1-2			
		Cəmi: 60	30	30

IX. Sərbəst işin mövzuları:

1. Şəkərli diabet xəstəliyinin müalicəsi və profilaktikası
2. Difteriya
3. Qan- damarlarını genişləndirən maddələr
4. Qarın yatalağında sinir sisteminin zədələnmə simptomları
5. Raxit xəstəliyinin müalicəsi və profilaktikası
6. Epilepsiyanın müalicəsi və profilaktikası
7. Sümük xəstəliyi-Artrit
8. Kəskin qanaxma və qanıtirmələrin mərhələli müalicəsi
9. Bronxial astma
10. Miokard infarkt
11. Depresiya
12. İnfeksion xəstəliklərin yayılma xüsusiyyətləri
13. İmmun sisteminin patologiyaları, timusun patologiyaları
14. Spesifik iltihabı xəstəliklər
15. Ekstremal vəziyyətin ümumi xarakteristikası
16. Mədə- bağırsağ xəstəliklərində müalicəvi qidalanma
17. Endokrin xəstəliklərində müalicəvi qidalanma
18. Allergik xəstəliklər
19. Sarılıq xəstəliyinin müalicəvi və profilaktikası
20. Göbələk xəstəlikləri və müalicəsi
21. Narkomaniya və alkoqolizm
22. Qaraciyər serrozunun müalicəsi və profilaktikası
23. Xroniki pankreatit xəstəliyi
24. Zəhərlənmələr onların profilaktikası və müalicəsi
25. QİCS xəstəliyi və ona qarşı mübarizə tədbirləri
26. Revmatizm xəstəliyi
27. İrinli dəri xəstəlikləri
28. Kəskin renit xəstəliyi
29. Vərəm xəstəliyi
30. Dizenteriya xəstəliyi

X. Kollokvium sualları

1. Tibbin və səhiyyənin inkişaf tarixi
2. Azərbaycanda tibbin və səhiyyənin inkişaf tarixi
3. İnsan orqanizminin fərdi inkişafı
4. Sağlamlıq və xəstəlik haqqında anlayış
5. Tipik potoloji proseslərinin formaları
6. İltihab və qızdırma
7. Ekstremal vəziyyətlər
8. Koma və onun növləri

9. Ağrı və şok
10. Qazanılmış immün çatışmazlığı sindromu –QİCS
11. Xərçəng xəstəliyi
12. Şişlər və onların növləri
13. Qan sistemi və onun xəstəlikləri
13. Ürək- damar sistemi və onun xəstəlikləri
14. Tənəffüz- sisteminin xəstəlikləri
15. Həzm orqanlarının quruluşu
16. Həzm orqanları sisteminin xəstəlikləri
17. Vitaminlər və onların əhəmiyyəti
18. İfrazat orqanları və onların xəstəlikləri
19. Daxili sekresiya vəziləri
20. İstinad –hərəkət aparatı
21. İstinad- hərəkət aparatının xəstəlikləri
22. Sinir sisteminin xəstəlikləri
23. Anahizatorlar

XI. İmtahan sualları:

1. Tibb elminin və səhiyyənin inkişaf tarixi.
2. Orqanizmin fərdi inkişafı.
3. Sağlamlıq və xəstəlik
4. Tipik patoloji proseslərin bəzi formaları.
5. İltihab və onun mərhələləri
6. Qızdırma və onun mərhələləri.
7. İstinad-hərəkət aparatı
8. İstinad-hərəkət aparatının xəstəlikləri
9. Qan sistemi və onun xəstəlikləri
10. Ürək-damar sistemi xəstəlikləri
11. Qanaxmalar,onların növləri.
12. Tənəffüs orqanları və onun xəstəlikləri
13. Həzm orqanları və onun xəstəlikləri.
14. Maddələr mübadiləsinin mahiyyəti.
15. Vitaminlər,onların fizioloji əhəmiyyəti.
16. Suda və yağda həll olan vitaminlər
17. İfrazat orqanları və onun xəstəlikləri.
18. Daxili sekresiya vəziləri.
19. Sinir sistemi və onun xəstəlikləri
20. Analizatorlar.
21. Görmə və eşitmə analizatoru.
22. Dərinin quruluşu və funksiyaları.
23. Dəri xəstəlikləri və onların müalicəsi.
24. Ekstremal vəziyyətlər.
25. Ağrı və şok
26. Stress və bayılma
27. Koma və onun növləri.
28. İmmun çatışmazlığı.
29. Qazanılmış immün çatışmazlığı sindromu-QİCS
30. Bağırsağ və qan infeksiyaları
31. Tənəffüs yollarının infeksiyaları

32. Dəri infeksiyaları və Zoonozlar.
33. Şişlər və onların növləri.
34. Xərçəng xəstəliyi.
35. Zərərli vərdişlər.
36. Narkomaniya və alkoqilizm
37. Zəhərlənmələr.
38. Şəxsi gigiyena və xəstələrə qulluq.
39. Dərman maddələrinin formaları və orqanizmə yeridilmə yolları.
40. Telepat və ekstrasenslərin fəaliyyətinin mahiyyəti

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Fənnin tədrisinin sonunda tələbələr “Tibbi biliklərin əsasları” fənnindən müəyyən biliklərə malik olmalı, o cümlədən fənn haqqında fikirlərini əsaslandırmağı bacarmalıdır.

Tibbi biliklər fənninin tədrisi zamanı qoyulan tələblər aşağıdakı kimidir:

- mühazirə mətninin hazırlanması,
- test tapşırıqları,
- referat işləri,
- imtahan sualları,
- fərdi tapşırıqlar,

Öyrənən tanış olur:

- “Tibbi biliklərin əsasları” fənninin inkişafının istiqamət və problemləri
- “Tibbi biliklərin əsasları” fənninin öyrənilməsində tibb sahəsində yeri, rolu və mövqeyi
- “Tibbi biliklərin əsasları” fənninin digər elmlərlə qarşılıqlı əlaqəsi

XII. Tələbələr haqqında fikrinin öyrənilməsi:

“Tibbi biliklərin əsasları” fənninin sillabusu “Texnologiya müəllimliyi” və “Fiziki tərbiyə müəllimliyi” ixtisaslarının tədris planı və “Tibbi biliklərin əsasları” fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus « Kimya- biologiya və meşəçilik » FBK-da müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir.
(“7” Fevral 2020-ci il protokol №6)

Fənn müəllimi:

Nuriyeva Yeganə

FBK sədri:

Şahverdiyeva İlahə

